

Олександр Баганець,
здобувач МАУП

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Наведено теоретико-правову аргументацію передумов щодо впровадження та розвитку е-урядування в органах прокуратури. Встановлено характерні особливості функціонування процесів е-урядування в органах прокуратури. Описано механізм е-урядування в органах прокуратури на основі наукового методу моделювання. Виокремлено у висновках пріоритетні сфери розвитку е-урядування в органах прокуратури: е-документообіг, е-прозорість, е-звітність, е-кабінет прийому та обробки звернень, інформаційно-аналітична діяльність та розвиток баз даних.

Ключові слова: органи прокуратури, електронне урядування (е-урядування), прозорість, інформаційне суспільство, електронний уряд, електронні послуги, електронний документообіг.

Баганець О.

Теоретико-правовые предпосылки развития электронного управления в органах прокуратуры Украины

Приведено теоретико-правовую аргументацію предпосылок внедрения и развития электронного управления в органах прокуратуры. Установлено характерные особенности функционирования процессов е-управления. Описан механизм е-управления в органах прокуратуры на основе научного метода моделирования. Выделены в выводах приоритетные сферы развития е-правительства в органах прокуратуры: е-документооборот, е-прозрачность, е-отчетность, е-кабинет приема и обработки обращений, информационно-аналитическая деятельность и развитие баз данных.

Ключевые слова: органы прокуратуры, электронное управление (е-управления), прозрачность, информационное общество, электронное правительство, электронные услуги, электронный документооборот.

Bahaneets O.

Theoretical and legal development background for the e-government in the prosecutor's office of Ukraine

In the article is presented the theoretical and legal background of e-governance development in the prosecutor's offices. The author established the peculiarities of the functioning of e-government processes in the prosecutor's office. Based on the scientific method of modeling, is described the mechanism of e-government in the prosecutor's office. In the conclusions, the author separate the priority areas of e-governance development in the prosecutor's offices: e-document circulation, e-transparency, e-reporting, e-cabinet of reception and processing of appeals, information-analytical activity and development of databases.

Keywords: prosecutors, e-government (e-government), transparency, information society, e-services, e-document management.

Постановка проблеми. Останні державно-правові, політико-економічні зміни окреслились не тільки активізацією реформ структури органів державної влади, тих чи інших правоохоронних органів, а й відзначились посиленою увагою до електронізації системи урядування цих органів. Не виключенням стали й органи прокуратури, де електронне урядування, враховуючи саму специфіку її діяльності, набуває особливого впливу на формотворчі демократичні процеси в державі та значення в умовах докорінних правових перетворень.

Методологія дослідження. На просторах науки адміністративного права засади розвитку процесів електронного урядування в тих чи інших ракурсах неодноразово досліджували: С. А. Квітка, М. Г. Ватковська, О. В. Орлов, Ю. Г. Машкаров, М. С. Демкова, О. М. Ємельяненко, Ю. Д. Добуш тощо. Разом з цим питання правового забезпечення електронного урядування в органах прокуратури не знайшло належного відображення в працях вчених та правників. З урахуванням постійних змін та доповнень до законодавства з питань прокурорської діяльності теоретичний аналіз зазначеного питання є необхідним та актуальним предметом наукового пізнання.

Отже, **мета дослідження** полягає у вивченні теоретико-правових засад розвитку електронного урядування в органах прокуратури України.

Виклад основного матеріалу. Активне впровадження електронного урядування в систему публічного обвинувачення та управління такою діяльністю зумовлено рядом факторів, які умовно можна

розділити на інформаційно-телекомунікаційні та загально-правові. Загальними правовими чинниками є: підвищення вимог відкритості та прозорості до владно-управлінських процесів; підвищення рівня якості публічної діяльності в напрямку розгляду звернень громадян; широка інтеграція ідеї «сервісності» в діяльність органів влади; зміни інформаційної концепції діяльності органів державної влади; підвищення вимог підзвітності та підконтрольності публічної адміністрації; недосконалість нормативно-правова база; недоліки традиційного механізму управління; недостатній рівень управлінської культури; активізація проведення широкомасштабних реформ; високі темпи розвитку інституцій комунікації та взаємодії влади з громадськістю. Разом з цим до інформаційних чинників можна віднести: всебічний розвиток телекомунікаційних процесів; збільшення масивів інформації та її ролі в суспільно-політичному, правовому та економічному житті; розвиток інформаційно-аналітичних технологій в публічній сфері; швидкі темпи оцифрування змісту інформаційної взаємодії.

Аналіз адміністративного забезпечення реформи в органах прокуратури в напрямку дослідження електронного урядування необхідно розпочати від розуміння сучасної концепції е-владних процесів та електронних систем прийняття управлінських рішень. Теоретико-правовий феномен «електронне врядування» на перший погляд є цілком зрозумілим. Однак навіть беручи до уваги наявні дослідження цієї «новації» та нормативно-правові акти, яким певною мірою забезпечено його врегулювання, можна з впевненістю стверджувати, що на сьогодні поняття «електронне врядування» залишає ряд відкритих питань та породжує простір для антогоністичностей.

Основним сучасним стратегічним нормативним актом у сфері впровадження електронного врядування – Концепцію розвитку електронного урядування в Україні від 20 вересня 2017 року змінено підхід до уявлення про роль електронного урядування в правовому суспільстві. Е-урядуванням є форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [5]. Отже, інформаційні технології не є метою здійснення влади, а навпаки виступають другорядним чинником та скоріш за все являються інструментом досягнення ефективної організації влади в суспільстві.

Разом з цим у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. передбачено, що при системному державному підході цифрові технології будуть значно стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних факторів розвитку демократії в країні, підвищення продуктивності, економічного зростання, а також підвищення якості життя громадян України [5].

Якщо взяти за основу семантичний аналіз Концепції розвитку електронного урядування в Україні від 20 вересня 2017 року № 649-р, то можна констатувати, що поки її положення не трансформовано на систему органів прокуратури в буквальному розумінні. Тим не менш, загальними проявами електронного урядування у сфері правоохорони та забезпечення прав і свобод людини є: запровадження єдиних інформаційних системи правоохоронних органів; створення національної системи викликів екстрених служб та інших служб життєзабезпечення за єдиним каналом зв'язку; розширення можливостей подання звернень, пропозицій, зауважень, скарг через електронні засоби комунікації; удосконалення та розширення наповненості публічних реєстрів, розпорядниками даних яких є органи правоохорони [5].

Органи прокуратури України є особливим суб'єктом у системі органів влади, специфіка їх діяльності вимагає формування особливої гнучкої політики впровадження е-процесів та технологій. З іншого боку, самі електронні технології для ефективності їх застосування мають бути інтегровані у внутрішню та зовнішню організацію діяльності.

При цьому важливо зазначити такі фактори, які необхідно враховувати в процесі реалізації функцій прокуратури із застосування засобів електронного урядування.

По-перше, переважний обсяг компетенційної діяльності вчиняється прокуратурою в межах кримінального процесу, який кореспондується із тимчасовим обмеженням прав та свобод громадян. Таким чином, у разі використання електронних інструментів для обміну та поширення інформації особливої уваги необхідно приділити процесам захисту даних від незаконного їх використання, порушення цілісності та розголошення. Вимоги цілковитої захищеності поширюються не тільки на інформацію, яка перебуває в обігу окремих прокурорів органів прокуратури при здійсненні ними нагляду в рамках окремих кримінальних проваджень. Вимоги охоплюють і процеси накопичення, зберігання даних у реєстрах та базах даних, розпорядником та адміністратором яких є органи прокуратури (як-от наприклад, Єдиний реєстр досудових розслідувань), а також поширюються на інформацію, яка на окремих стадіях потрапляє до прокурорів електронним шляхом.

По-друге, специфіка прокурорської діяльності, що особливим чином проявляється при здійсненні процесуального нагляду за правоохоронною діяльністю, передбачає наявність широкої комунікації з усіма ланками правоохоронної та судової системи в державі. Таким чином, електронне урядування в органах прокуратури апіорі не може бути ізольованим від електронних систем правоохоронних органів загалом.

По-третє, складна організаційна структура прокуратури, що поєднує ієрархічність та автономність одночасно, вимагає створення централізованих та локальних інформаційних мереж та сегментів для максимально простої та доступної комунікації органів прокуратури між своїми структурними підрозділами, а також із громадськістю.

По-четверте, наявність системності та послідовності у нормативно-правовому забезпеченні стратегії впровадження інституцій е-урядування, їх підтримки та удосконалення.

Найбільш простішою моделлю опису е-урядування на прикладі органів прокуратури є встановлення їх проявів на всіх рівнях механізму забезпечення електронного урядування в інформаційній та соціально-правовій системі держави. Таким чином, можливо дати відповідь на запитання, що та як необхідно реформувати аби досягти бажаних результатів в аспекті адміністративно-правового забезпечення прокуратури.

Отже, перший рівень є найвищим в ланці е-урядування, це – інформаційне суспільство. Для чого інформаційне суспільство? У правовій державі, розбудувати яку ми намагаємося від початку незалежності, права та свободи людей є основною цінністю існування держави. Ситуація склалася таким чином, що інформаційні потреби та інтереси учасників правових відносин з кожним днем збільшуються і потребують пошуку адекватних засобів їх забезпечення. Інформаційне суспільство – це такий стан взаємодії особи та держави, де всебічність, вільність та інформаційна рівність є засадами взаємодії кожного члена суспільства, а державно-владні процеси, управлінські рішення не приховані, а відкриті, доступні та зрозумілі для сприйняття.

Термін «інформаційне суспільство» вперше був офіційно задекларований в Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу від 11.06.1998 № 615/98, у якій зазначено, що інтеграційний процес до європейської держави передбачає зняття обмежень на поширення інформації у будь-яких проявах як засіб забезпечення інформаційного права людини [3].

Органи прокуратури виконують одну із ключових ролей у створенні в Україні інформаційного суспільства, оскільки їх функціями є захист основоположних прав та свобод людини і громадянина, у яких інформаційні права посідають особливе місце.

Другим рівнем є власне електронне урядування. Найбільш обґрунтованим його означенням є не термін, категорія чи феномен, а система, що об'єднує в собі усі підсистеми та інститути реалізації влади як центральної, так і на місцях з використанням досягнень інформаційно-телекомунікаційних технологій. Оскільки органи прокуратури входять до системи апарату держави, який забезпечує реалізацію функцій держави, вони в тому числі залучені до публічно-владної управлінської діяльності. Незважаючи на те, що органам прокуратури властивий статус особливого публічного органу, ідеологічною місією якого є стримування противаг між гілками влади, він є розпорядником значного масиву публічних відомостей, доступ до яких повинен бути забезпечений громадськості. З іншого боку, засадами діяльності органів прокуратури є прозорість та відкритість до суспільства, що в тому числі досягається засобами електронного урядування. Управління інформаційних технологій Генеральної прокуратури України є спеціальним підрозділом, що створений для цілей реалізації стратегії е-урядування та інформатизації та забезпечує зв'язок прокуратури із загальнодержавною системою е-урядування, а також супроводжує інформаційно-аналітичні процеси, зокрема: впровадження новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, систем і мереж, програмно-апаратних комплексів, баз даних, засобів оргтехніки [6].

Третій рівень – електронні послуги є основою електронного урядування та квінтесенцією існування влади, виходячи із розуміння їх сервісної природи: «не людина для влади, а влада для людини». Розвиток та підтримка доступних та прозорих, безпечних та не корупційних, найменш затратних, швидких та зручних електронних послуг дасть змогу покращити якість надання публічних послуг фізичним та юридичним особам, підвищити їх мобільність та конкурентоспроможність, зменшити корупційні ризики та забезпечити, щоб електронні послуги обслуговували економіку майбутнього [5]. На перший погляд здається, що органи прокуратури не надають послуг в буквальному розумінні цього терміну, оскільки вони створені для інших цілей в державі. Класиками німецького адміністративного права сформульована ідея «належного урядування», яка ще трансформувалася в ідею доброго уряду «good governance», за яким будь-яка публічна адміністрація, виконуючи функції держави, надає послуги невідному суб'єкту права навіть незважаючи на те, чи звертався він за такою послугою чи ні [8, с. 75–77]. Отже, органи прокуратури, якими

є публічні обвинувачі, надають публічні послуги через забезпечення захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави в особі її громадян [4]. Такі послуги в усіх випадках не можуть мати форми одноразових дій чи управлінських рішень. Сама діяльність прокуратури є «послужовою» у сфері правоохорони. Одним із видів послуг прокуратури, що передбачена функціями прокуратури, є розгляд звернень громадян, запитів і звернень народних депутатів України, комітетів Верховної Ради України, депутатів місцевих. Розвиток е-урядування передбачає модернізацію процедур подання, обробки, розгляду, надання відповіді шляхом використання ІТ-інструментів та перетворення таких звернень на електронні. До позитиву слід віднести, що на сьогодні в органах прокуратури існує можливість подання електронних звернень. Так, Інструкцією про порядок розгляду звернень і запитів та особистого прийому громадян в органах прокуратури України від 20.12.2017 № 357 передбачено, що особи можуть надсилати звернення з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення) [7]. У зазначеній Інструкції також закріплено, що в електронному зверненні має бути вказано електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається. Електронне звернення приймається на визначену електронну адресу або шляхом заповнення та надсилання електронної форми, яка розміщується на офіційних веб-сайтах Генеральної прокуратури України та регіональних прокуратур [7].

Четвертий рівень – електронний документообіг. Загалом потрібно погодитись, що документ є офіційним носієм інформації та даних, за допомогою якого зберігається цілісність їх першопочаткового змісту. Електронний документ з правової точки зору є таким же самим документом, як і паперовий, а отже, його зміст і результати створюють ті ж наслідки, що і паперового. Нормативний зміст терміну «електронний документ» визначено в ст. 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [2]. Електронний документообіг є обігом інформації та даних на електронних носіях, але найбільша складність даного процесу пояснюється необхідністю створення та інтеграції у внутрішні процеси складних телекомунікаційних технологій. Впровадження електронного документообігу докорінно змінює всю систему управлінських відносин. На сьогодні Наказом Генерального прокурора України «Про впровадження у дослідну експлуатацію інформаційної системи «Система електронного документообігу органів прокуратури України» від 21 грудня 2017 року № 360 передбачено провадження системи електронного документообігу органів прокуратури України. Таке рішення цілком обґрунтоване сучасними викликами та має на меті: оптимізацію прийняття управлінських рішень, контролю за їх виконанням; скорочення термінів підготовки та руху документів; уніфікацію каналів зв'язку прокуратури та інших суб'єктів документообігу; економію ресурсів та часу, затраченого на створення документа в паперовій формі; автоматизацію та пришвидшення інформаційно-обмінних процесів; розширення перспектив удосконалення інших інформаційних технологій.

Останнім або заключним елементом системи електронного урядування є, наприклад, електронний цифровий підпис. Він є первинним елементом е-урядування, оскільки без нього неможливо підписати електронний документ, а отже, – надати йому законної сили, як наслідок неможливо належним чином ухвалити управлінське рішення. А останнє відповідно є рушійною силою державного управління. Згідно зі ст.6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис [2]. Як і в будь-яких інших органах в прокуратурі електронний підпис не має сенсу для використання самостійно без існування електронного документообігу. І навпаки, електронний документообіг не може існувати без такого підпису.

Широкий спектр відносин, які охоплюються е-урядуванням та е-демократією, складно відрізнити від інших схожих за своєю суттю урядових процесів, наприклад, інформатизації. Важливість урахування відмінностей таких процесів та термінів має особливе значення для реформи прокуратури загалом.

Особливу увагу інформатизації в органах прокуратури як на теоретичному, так і на практичному рівні приділив В. В. Лушер. Зокрема, у висновках однією із своїх праць він зазначив, що інформатизація в органах прокуратури – це процес створення оптимальних умов (організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів) для комплексного використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності органів прокуратури України [1, с. 116]. Якщо взяти до уваги попередньо наведений зміст терміну «е-урядування», то його квінтесенцією є також інформаційно-телекомунікаційні технології. Як бачимо, і в першому, і в другому випадках в основу покладено інформаційно-комунікаційні технології. Проте з онтологічної точки зору різниця між досліджуваними

категоріями суттєва. Ідея інформатизації полягає у створенні такого середовища, при якому є можливим впровадження та розвиток інформаційних та телекомунікаційних процесів загалом без вказівки на призначення. Філософія е-урядування рухає розвиток інформаційних технологій та процесів в чіткому напрямку – управління, де демократичні перетворення та прозорість є окремим елементом. З огляду на таке співставлення межі впровадження та розвитку електронних інструментів в цілях е-урядування будуть охоплювати лише завдання організаційно-управлінського характеру в органах прокуратури.

Висновки. Отже, впровадження та розвиток е-урядування в органах прокуратури як комплексної системи організації внутрішнього менеджменту, а також комунікації інституцій прокуратури з іншими суб'єктами правоохоронного механізму на основі сучасних інформаційно-телекомунікаційних засобів та інструментів пріоритетно здійснювати у таких сферах: е-документообіг, е-прозорість, е-звітність, е-кабінет прийому та обробки звернень, інформаційно-аналітична діяльність та розвиток баз даних.

Комплексний характер реформи органів прокуратури, а саме її адміністративно-правових аспектів, потребує в обов'язковому порядку врахування реального стану розвитку інституцій е-урядування. Незважаючи на те, що на перший погляд організаційно-правові упущення інформатизації не несуть глобальних ризиків роботі та функціям прокуратури, проте у сукупності із іншими недоліками нормотворення – результати адміністративної реформи можуть не створити нову якісну інституційну основу для ефективної діяльності прокуратури на всіх рівнях державно-правового механізму.

Список використаних джерел

1. Лушер В. В. Питання інформатизації органів Прокуратури України / В. В. Лушер // Наукові праці МАУП, 2014. – № 2. – С. 114–117.
2. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України № 851-IV від 22.05.2003 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/851-15>.
3. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України; Стратегія № 615/98 від 11.06.1998 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/615/98>.
4. Про прокуратуру : Закон України; Перелік № 1697-VII від 14.10.2014 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>.
5. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, Перелік № 649-р від 20.09.2017 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/649-2017-%D1%80>.
6. Про управління інформаційних технологій Генеральної прокуратури України : затв. наказом Генеральної прокуратури України № 142 від 08 квітня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m.
7. Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень і запитів та особистого прийому громадян в органах прокуратури України : Наказ; Генеральна прокуратура України від 20.12.2017 № 357 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0065-18>.
8. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / Е. Шмідт-Ассманн. – К., 2009. – 470 с.

References

1. Lusher, V. V. (2014). *Pytannya informatyzatsiyi orhaniv Prokuratury Ukrayiny [Issues of informatization of the organs of the Prosecutor's Office of Ukraine]*. *Naukovi pratsi MAUP*, 2, 114-117 [in Ukrainian].
2. *Zakon Ukrayiny vid 22.05.2003 № 851-IV Pro elektronni dokumenty ta elektronny dokumentoobih [Law of Ukraine On electronic documents and electronic document circulation]*. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrayiny» - Verkhovna Rada Ukrayiny*. <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/851-15>. [in Ukrainian].
3. *Ukaz Prezydenta Ukrayiny Pro zatverdzhennya Stratehiyi intehratsiyi Ukrayiny do Yevropeys'koho Soyuzu [Decree of the President of Ukraine On Approval of the Strategy of Ukraine's Integration into the European Union]*. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrayiny»*. *Verkhovna Rada Ukrayiny - Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/615/98>. [in Ukrainian].

4. *Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1697-VII Pro prokuraturu [Law of Ukraine from 14. 10. 2014 №1697-VII On the prosecutor's office]. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». Verkhovna Rada Ukrainy - Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine. <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>. [in Ukrainian].*
5. *Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy; Kontsepsiya, Perelik vid 20.09.2017 № 649-r Pro skhvalennya Kontsepsiyi rozvytku elektronnoho uryaduvannya v Ukraini [On Approval of the Concept of the Development of Electronic Governance in Ukraine]. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». Verkhovna Rada Ukrainy - Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine. <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/649-2017-%D1%80>. [in Ukrainian].*
6. *Nakaz Heneralnoyi prokuratury Ukrainy vid 08.04.2016 roku № 142 Pro upravlinnya informatsiynykh tekhnolohiy Heneralnoyi prokuratury Ukrainy. [Order of General Prosecutor's Office of Ukraine from December 20, 2017 №. 357. About the department of information technologies of the General Prosecutor's Office of Ukraine]. www.gp.gov.ua. Retrieved from www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m. [in Ukrainian].*
7. *Nakaz; Heneralna prokuratura Ukrainy vid 20.12.2017 № 357. Pro zatverdzhennya Instruksiyi pro poryadok roz-hlyadu zvernen i zapytiv ta osobystoho pryomu hromadyan v orhanakh prokuratury Ukrainy [Order; General Prosecutor's Office of Ukraine from December 20, 2017 № 357. On approval of the Instruction on the procedure for reviewing appeals and requests and personal reception of citizens in the prosecutors office of Ukraine]. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». Verkhovna Rada Ukrainy - Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine. <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0065-18>. [in Ukrainian].*
8. *Shmidt-Assmann, E. (2009). Zahalne administratyvne pravo yak ideya vrehulyuvannya: osnovni zasady ta zavdannya systematyky administratyvnoho prava [General administrative law as an idea of regulation: the basic principles and tasks of taxonomy of administrative law]. Kyiv. [in Ukrainian].*

Стаття надійшла до редакції 3.10.2018.